

הלכות שבת סימן שמו שמח

ביאורים ומוספים

(משנ"ב ס"ק ח)

האורח מרשות הרבים לרשות הרבים ורשות הרבים לרשות הרבים באמצע, או מרשות הרבים לרשות הרבים באמצע, פטור.

(8) ואם החפץ עבר ברשות שבאמצע בפחות מג' טפחים לקרקע, דעת השו"ע לקמן (סי' שנה סוף סי' ב) שאין זה נחשב להנחה, ופטור. ודעת הגר"א (נהובא במשנ"ב שם ס"ק טז ובביה"ל שם ד"ה גילול) שנחשב הנחה, והייב.

(משנ"ב שם)

המוש"ב (9) מרשות הרבים לרשות הרבים.

(9) ולענין מעביר מרשות היחיד לרשות היחיד דרך רשות הרבים, נחלקו הראשונים האם הוא חייב, והיינו שנחלקו האם הדין של מושיט הוא דקא כמשיט את ידו מרשות היחיד לרשות היחיד דרך רשות הרבים והחפץ בידו, או גם בהולך עם החפץ בידו. ודעת התוס' (עירובין לג, א ד"ה דהא) שבאופן שמעביר החפץ כשמהלך ברח"ל חייב אפילו בשתי דיוטות זו כנגד זו (נראה חז"ל (א"ר) ס"י ס"ב ס"ק יט אות ג) שנחלק עם הרע"א בדין זה, שדעת הרע"א שחייבו הוא מטעם מעביר ד' אמות ברח"ל וחייב אף על פי שהעקירה ההנחה הן ברשות היחיד, ודעת החז"ל שחייבו הוא בעין מלאכת מושיט ולא מטעם מעביר ד' אמות ברח"ל. מאידך, דעת הרשב"א (שבת צו, א) והר"ט"א (עירובין שם) שאין בזה אלא אסור דרבנן. ולענין הלכה, מודברי הרע"א (תשובות החדשות סי' א) נראה שחשש להחמיר כדעת התוס', אמנם החז"ר (שם אות ה) כתב שנראה להלכה כהרשב"א והר"ט"א, תשכן משמע גם ברמב"ם ובפשוטו הגמרא.

(10) בדין מושיט מבואר בביה"ל לקמן (סי' שנה ס"א ד"ה אלא אם כן) בשם התוס', שאינו חייב אלא דקא כמשיט את החפץ בידו אדם אחר, אבל אדם אחד שהושיט מרשות היחיד לרשות היחיד דרך רשות הרבים פטור. וכתב שאולי כונת התוס' שאין חייב מן התורה אלא בשני אנשים, אבל מ"מ אסור לעשות כן אף באדם אחד. והחז"ר (שם) כתב, שהרמב"ם השמיט תנאי זה, ונראה הדברים שחולק על כך, כיון שלא הזכיר בתלמוד.

(משנ"ב שם)

הר"ך לרשות הרבים (11).

(11) ואם מושיט מר"ה דרך כרמלית ושתי רשויות היחיד בדיטא אחת (היינו באותו צד לאורך הכרמלית). כתב במשנ"ב לקמן (סי' שנה ס"ק יט) שאסור אפילו למעלה מעשרה. ובשעה"צ שם (ס"ק יז) ציין שזה כדעת הא"ר ולא כמ"א שהתיר למעלה מעשרה. אמנם כשהן בשתי דיוטות זו כנגד זו, כתב במשנ"ב שם שמוותר להושיט באויר כרמלית למעלה מעשרה (ובאויר רח"ל אסור אפילו למעלה מעשרה), כמו שכתב בביה"ל לקמן (שם שם שמת). ולחוק מר"ה לר"ה דרך אויר רח"ל מותר כל שהוא למעלה מעשרה, כמו שכתב השו"ע לקמן (סי' שנה ס"א).

(משנ"ב שם)

הר"ט"א (12) וכתב.

(12) כוה"ט; וכתב החז"ר (שם אות ב) שדוקא אם רשות הרבים מפסיקה ביניהם, ולא די בזה שהיא מפסיקה מן הצד. עוד כתב, שלגבי המושיט דרך רשות הרבים שמן הצד ולא דרך רשות הרבים שביניהם, יש להסתפק האם הוא חייב.

(משנ"ב שם)

אפילו למעלה מעשרה שהוא מקום פטור, ח"ב (13).

(13) ואם אחז את החפץ בידו מבעוד יום והושיטו בשבת, הסתפק החז"ר (שם אות ד) האם הוא חייב משיט מושיט, וביאר, שאף שנכלל הרצאה מרשות לרשות חייב גם באחז את החפץ בידו מבעוד יום, משיט שכשהחפץ מונח בידו הריהו כמותו ברשות שהוא עומד שם, מימ' בדין מושיט שלמדנו ממלאכת המשכן וחידוש הוא. יתכן שעקירת החפץ היא בכלל צורת המלאכה, ואם עשאה מערב שבת פטור.

(משנ"ב שם)

השני ר"ט (14)

(14) כוה"ט

(משנ"ב שם)

שמה שהיה מנחין על גבי המים לא הני' הנה"ה (15).

(15) ובטעם הדבר שאינם נחשבים מונחים מצינו כמה שיטות: המג"א (סי' ה) כתב, שמים אינם נחשבים למקום ד' טפחים, וכן הביא השט"מ (בי"ט, ב) בשם הראב"ד, שנחשב לעקירה מן האויר. ומלשון הראשונים (שבת ה, ב) משמע, שהטעם הוא שכיון שהמים נעים ונדים ואינם עומדים במקום אחד, אין החפץ נחשב כמינה.

(משנ"ב שם)

ומפ"ל קש"ק מ'ל המים לא מקרי עקירה (16).

(16) ואם המים אינם גבוהים ג' טפחים, הסתפק השפת אמת (שבת ק, א) האם כיון שרוך ג' טפחים ידנו כלבור נחשבים הם כמונחים על גבי הקרקע הנחה כל דהו, וכשעוקרם נחשבת עקירה, או כיון שאין סופם לנוח לגמרי שהיו צפים הם על גבי המים, אינם נחשבים מונחים ואין זו עקירה. [יתכן שספק זה תלוי בשני הטעמים למה חפץ שעל גבי מים אינו נחשב כמונח, ראה בהערה הקודמת].

סימן שמו שמח

דין המושיט מרשות הרבים לרשות

(משנ"ב ס"ק ד)

אכל אם היה בדיטא אחת ורשות הרבים נמשכת גם בין העצרות (1).

(1) ואם הרשות הרבים אינה נמשכת בין העצרות, אלא היא רק עיברת לפני העצרות, כתבו האבן העזר (כאן) והשו"ע הרב (סי' ב), שאפילו אם הוציא את ידו מרשות הרבים מעל רשות הרבים שלפניו, והושיט לזה שעומד בחצר שלצידו בהמשך אורך רשות הרבים, אינו חייב. והוכיחו כן מדברי התוס' (שבת ה, א ד"ה ומאי).

המשך במילואים עמוד 5

הלכות שבת סימן שט

באר הגולה 404

שטט דין ארבע אמות ברשות הרבים, וכו' ה' סעיפים:

א * כל אדם יש לו (ב) ארבע אמות ברשות הרבים שכולל לטלטל בהם, במודרים לו (ג) באמה שלו, ואם (ד) אמתו (א) קטנה, נותנים לו ארבע אמות בינוניות של כל אדם, שכל אחת מהן ששה טפחים (ועין לקמן (ה) סימן שצו): **ב** יארבע אמות שאמרו, (ו) * הן ואלכסוןן, שנמצא שהם חמש אמות ושלשה חמשים. (ז) * ויגיש מי שאומר, (ח) * ששארבע אמות עד חמש ושלשה חמשים (ט) פטור אכל אסור: **ג** (י) * מתיר לו לאדם לעקר חפץ מרשות הרבים * ולתנו (ז) לחברו שאצלו בתוך ארבע אמותיו * ולחברו שאצלו, המיר בשם הראב"ד ה' משנה שם ע"י רבנו יהודה, רבנים בספר יב מהלכות שבת ו' ספר הפסד בשם הראב"ד והר"י, וכן בספר הרא"ש בשם

באר היטב

(ג) באמה שלו, הינו הנדון: (א) קטנה, והוא גדול, נמצא שלא יספיק לו ד' אמותיו: (ז) לחברו, והינו דוקא בתוך רשות הרבים או בתוך רה"י או בתוך פרטית, אבל להוציא מפרטית לרה"י או מרה"י לפרטית:

משנה ברורה

והנ"ל כבארנו מסיק לאסור בכרמלית כמו ברשות הרבים. המפנה הפנים מנזית לזוית ונמלך עליהן והוציאן, פטור מחסות, שלא היתה עקירה משעה ראשונה לקח, ונמצא דלא עשה אלא הנחה ולית בה רק אסורא בעלמא. הנה קנה בידו, והגבית קצה הקטר וקצה השני מזה בארץ וחסר והגבית הקצה השני, אפילו כל היום כלו, (יב) פטור, כיין שלא עקר כל הקנה מהארץ, ואם משך החפץ וגררו על הארץ מתחלת ארבע לסוף ארבע, חייב, שהמגלגל עוקר הוא (גמרא):

א * כל אדם יש לו (ו) וכו'. השעם, (ב) דחייב "שבו איש תחתיו", והפנה, ושיבת כל איש ביום השבת יהיה כשעור תחתיו והינו כשעור ארץ כל גופו, ולשעור חז"ל, דארץ האדם שהוא שעור תחתיו הו' שלש אמות, ועוד אמה (ג) כדי לפשט ידיו ורגליו, ובשעור זה יכול אדם לטלטל חפצים מכאן לכאן: **(ב)** ארבע אמות, מצמצמות (מ"א), והינו שיקראו אותן בצמצום. וצ"ע בסעיף ב, דארבע אמות שאמרו, הן ואלכסוןן: **(ג)** באמה שלו, דהינו, אם האיש הזה הוא ארץ בידו (ג) מודדין לו הארבע אמות ברורע שלו, ונמצא שארבע אמות שלו יהיו גדולות מארבע אמות של שאר בני-אדם: **(ד)** אמתו קטנה, רוצה לומר, (ז) שגופו בינוני כשאר כל אדם ורורע שלו קצרה משאר בני-אדם, ואם ימדרו ארבע אמותיו ברורע שלו יהיו קצרות לפי צורך גופו, ותורה אמרה "שבו איש תחתיו", על-כן נותנים לו ארבע אמות בינוניות של כל אדם: **(ה)** סימן שצו, רוצה לומר, דשם בהנ"ל מבאר לענין יוצא חוץ לתחום דהארבע אמות מודדין מנחות, אכן בכאן לענין טלטול ארבע אמות ברשות הרבים (ה) יש להחמיר דוקא מצמצמות, ובג"ל בסעיף קטן ב:

ב (ו) הן ואלכסוןן, פלומר, דשעור ארבע אמות הוא הם ואלכסוןן, שאינו חייב אלא אם טלטל כשעור שעולה האלכסון של ארבע אמות, ולא מפניו אם טלטל לאלכסון העולם דאינו חייב בפחות משעור אלכסון של ארבע אמות, אלא אפילו אם טלטל כרובע העולם ממזרח למערב או מצפון לדרום, נמי אינו חייב בפחות משעור אלכסון: **(ז)** ויגיש מי שאומר וכו', וכן (ו) הסכימו האחרונים: **(ח)** ששארבע אמות וכו', ובפחות מארבע אמות אם לדעה זו מותר לכתחלה, ובג"ל בסעיף א: **(ט)** פטור אכל אסור, זו היא דעת הרמב"ם, וצ"ע בבאר הגולה שכתב דגם הרמב"ם מודה דחייב שבתר לו' ארבע אמות לטלטל בהם ורוצה לטלטל באלכסוןן של הארבע אמות, מטר לטלטל בהם אף שעולה עד חמש אמות ושלשה חמשים, ולא קפליג על דעת ראשונה רק ברוצה לטלטל במישור ולא באלכסון או שלא יחד לו מתחלה הארבע אמות לטלטל בהם, דלדידה אין לו בכל זה הסר הטלטול רק עד ארבע אמות בלא אלכסון, ודע, דמה דנקרא לן דאם העביר חפץ מרשות הרבים ארבע אמות הן ואלכסוןן חייב, דוקא בשתיק שעור זה בין מקום עקירת החפץ להנחתו, דהינו שהיה החפץ מחוץ לשעור זה, אכל אם הנה מקום הנחת החפץ בתוך שעור זה ואפילו רק מקצתו של החפץ, פטור, דהרי לא העביר החפץ ארבע אמות הן ואלכסוןן בשלמותו, כן מוכח מרמב"ם פרק יב הלכה יט, עין שם: **ג** (י) מתיר וכו', דאף-על-גב דלקמן סעיף ה איתא דאדם אחד אסור להוליך חפץ פחות פחות מארבע אמות, דישמא

שער הציין

(יב) אכל אסור מדרבנן: (ב) גמרא: (ג) זה השעם נאמר בגמרא אלא דרבי מאיר, וצ"ע בבית-הדפוס פסק הרמב"ם בזה, משום מאי דפסקינן בצורבין ג' עמוד ב דצריך למדו צבחות להקרא: (ג) גמרא, וצ"ע בפרי-מגדים שכתב דזהו רק כשאנו מעביר בבת-אחת, אבל כשמעביר בבת-אחת נחשב תמיד השעור ארבע אמות של אדם בינוני אפילו לאדם שהוא ארך, ולעניות דעמי צריך עיון בדבר, דהרי ר"י וכו' בדבריו השעם כדי שיקח חפץ מתחת מרגלותיו ויניח תחת מרגלותיו, ואם-כן לפי מסקנת הגמרא דלאיש ארץ בידו, באמות שלו משערין כדי שיתקבץ בכל אדם הקרא ד"שבו איש תחתיו", אם-כן מפילא מזה דמתיר לו לטלטל בבת-אחת אף שהוא הקרה יותר מארבע אמות בינוניות, ואף רבי מאיר לא פליג עלה בזה [אף דהוא אמר טעם אחר], ולית בינינו אלא או נוחות או מצמצמות דאיתא בגמרא, וצריך עיון: (ד) בן פרש רש"י וכן איתא בפירוש רבנו חננאל וכן בספר רבנו יצחק, ומשמע דאם הנה נוס גם בגופו, בדירה משערין⁶ הרי אמותיו אף דפחותים משאר בני-אדם, וכן כתב הגר"ם, וצ"ע בפרי-מגדים בזה: (ה) אליה רבה: (ו) בית חדש ונחלת-רבי ואלה רבה:

מילואים הלכות שבת סימן שמו המשך מעמוד הקודם

שנראה פשוט שאם המקום פרוץ ברובו מארבע רוחות, אי אפשר להתירו על ידי צורת הפרח שהיא יותר מעשר אמות, גם אם שהי צורות הפתח אינן אלא עשר אמות, כיון שסוף סוף רוב המקום פרוץ מכל עידו ואינו מוקף אלא בצורות הפתח.

סימן שמו

על איזה הוצאה חייב מן התורה

[שו"ע ס"א]

והפתיח בשבת הרבים⁽¹⁾.

1) ואם הוציא בגודל רשות הרבים בידו ולבשו ברשות הרבים כשהוא מהלך, כתב החזו"א (ארי"ח סי' ק"ה ס"ק ו') שחייב, כיון שלבישת הבגד וביטולו אל גוף האדם נחשבת להנחה, וכמו כן כתב בשו"ת אגרות משה (ארי"ח ח"ב סי' ק"ב) שהוציא בשבת לרשות הרבים ומצא בכיסו כיפה וכדומה, לא ילבשה כשהוא מהלך, כיון שזו היא הנחתה, אלא ירוץ עד רשות היחיד ויורקנה שם כלאחר יד, ובסוף דבריו כתב, שערף שיורקנה מיד ברשות הרבים כלאחר יד, ויכול לחזור וללבוש במקומו, שכיון שיכול לזרוק מיד ולא יהיה לו הפסד בכך, מסתבר שאסור לו לרוץ עד רשות היחיד.

לטלטל בין הגנות מדין עומד מרובה, ואף שיש שם פירצה מפולשת מצד לצד ורבים עוברים שם, אין פירצה כזו אוסרת בחצר [כמבואר בשו"ע לקמן סי' שס"ג].

וכתב שם [בסוגריים], שאולי דוקא פירצה שבין צורת הפתח לכותל נותרת מדין עומד מרובה, אבל פירצה שבין צורת פתח לחברתה אינה נותרת על ידי צורות הפתח שבצידה, ואם כן אין להתיר אלא אם כן לצד הרחוב צורת הפתח סמוכות זו לזו בפחות מג' טפחים, שאז מדין לבוד נחשבות הן לצורת פתח אחת ארוכה.

[ביה"ל ד"ה הבלטין]

ובצר אחד לקלי עלא מהני צורת הפתח בכל גווי⁽²⁾.

30) משמעות דבריו, שאפילו לדעת הרמב"ם שאין צורת הפתח מועילה לפירצה שגדולה יותר מעשר אמות אלא אם כן העומד מרובה על הפרץ, מימ מקום שגדולו עשר על עשרים אמות נותר בצורת הפתח מארבע רוחות, משום שצורות הפתח שבצדדים שאין רוחבן יותר מעשר אמות נחשבות לשתי מחיצות שלמות זו כנגד זו, וכמקום שיש שתי מחיצות שלמות אפשר להתיר את שתי הרוחות האחרות אף לדעת הרמב"ם על ידי צורת הפתח גדולה מעשר אמות [כדלקמן במשני"ב סי' שס"ג נח].

והחזו"א (ארי"ח סי' ע"ס"ב) כתב המ"ב תמה על דבריו, וכתב

הלכות שבת סימן שמו שמח

המשך מעמוד רב

שמו ס"א) שיותר להוציא מרשות היחיד למקום פטור, והרי למעלה מעשרה הוא מקום פטור, מימ באופן זה שמוציא מעל עשרה, חוששים שמא יבא להוציא את ידו למטה מעשרה.

עוד טעם למה אסור להוציא פירות בידו למעלה מעשרה, כתב הרשב"א [שהוא בביה"ל], שחששו שמא ישכח ויורקם ונמצא שמניח ברשות הרבים, ולכאורה יש חילוק בין שני הטעמים באופן שהוציא את ידו וקלט מי גשמים ברשות הרבים מעל עשרה טפחים, האם מותר לו להכניס לרשות היחיד, שלפי הטעם השני שהוציא ברשב"א מותר, שהרי כאן גם אם יורקם לא יעבור איסור, ואילו לפי הטעם שהביא הביה"ל שחוששים שיבוא להוציא מתחת לעשרה, גם באופן זה יש לחוש שמא יבוא לטול ממקום שהוא מתחת לעשרה ויכניס לרשות היחיד.

ואם הוציא ידו למטה מעשרה, כתב השו"ע הרב (ס"א), שאסור לו להחזירה אפילו על ידי שיגביה אותה ויכניסה כשהיא למעלה מעשרה.

והחזו"א (ארי"ח סי' ס"ב ס"ק י"ט אות ב') הוסיף, שיתכן שאפילו באופן שרשות הרבים מפסקת בין החצירות אינו חייב אלא כשהוא מושיט דרך רשות הרבים שביניהן, ולא במושיט דרך רשות הרבים שלפניהן [וראה מה שכתבנו לעיל סי' שמו ס"ק ח].

אמנם תמה, איך יתכן שהמקום שבין החצירות יהיה רשות הרבים, הלא הוא בקרן זוית הסמוכה לרשות הרבים שמבואר לעיל (סי' שמו ס"ק נד) שדינה כרמלית. אמנם במקום אחר (שם סי' ק"ז ס"ק ט) כתב [באחד מהתירוצים], שאם נוח לבני רשות הרבים להשתמש בקרן זוית זו, הרי היא מפלה לרשות הרבים ודינה כרשות הרבים.

[ביה"ל ד"ה בתוך עשרה]

ועין בקריית יואל שפיעד גס"פ בשם רש"י להקמיר בזה⁽²⁾.

2) ולפי זה, אדם שבידו חפץ אסור להוציא את ידו ממרפסת או מחלון שפתוחים מעל רשות הרבים, ואף שמבואר בשו"ע לעיל (סי'

הלכות שבת סימן שמו שנה

המשך מעמוד רב

[משנ"ב ס"ק ב']

וכל-שכן לקלט מים מעל-גבי הפתל דאסור⁽⁴⁾.

4) בזה ז"ל

